

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 261/2014-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júna 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mézsárosa, zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti INVEST – REAL, a. s., Trenčianska 647/24, Bánovce nad Bebravou, zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Kočíčkom, Lion Law Partners s. r. o., Horná 32, Banská Bystrica, ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Galanta č. k. 20 C 41/2007-550 z 19. októbra 2010 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti INVEST – REAL, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. októbra 2013 doručená sťažnosť spoločnosti INVEST – REAL, a. s., Trenčianska 647/24, Bánovce

nad Bebravou (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) č. k. 20 C 41/2007-550 z 19. októbra 2010 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013 a žiada vydať tento nález:

„Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 23Co/154/2012 zo dňa 17. 06. 2013, ako aj Okresný súd v Galante rozsudkom č. k. 20C/41/2007 zo dňa 19. 10. 2010 porušili základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 23Co/154/2012 zo dňa 17. 06. 2013 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Krajský súd v Trnave je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia na účet jeho právneho zástupcu do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ako vyplýva zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a k nej pripojených príloh, sťažovateľ bol ako žalobca účastníkom konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 20 C 41/2007, v ktorom sa domáhal proti štrnástim odporcom zaplataenia spolu 202 404,70 € z titulu, že bez právneho dôvodu užívali v období od 25. augusta 2003 do 1. júla 2004 nebytové priestory v obchodnom dome..., ktorých zmluvným nájomcom bol sťažovateľ a ktorému z tohto dôvodu vznikla škoda, resp. právo na vydanie bezdôvodného obohatenia.

Sťažovateľ ako nájomca uzatvoril 25. augusta 2003 s JUDr. D. R., správcom konkurznej podstaty (ďalej len „správca konkurznej podstaty“) úpadcu M. H., obchodné meno M. H. – H., ako prenajímateľom nájomnú zmluvu, ktorej predmetom bola stavba obchodného domu... (ďalej len „predmet nájmu“) vo vlastníctve úpadcu. Konkurz na majetok úpadcu bol vyhlásený uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. Z-2-3 K 200/96 z 28. februára 2000. Sťažovateľ bol v nájomnej zmluve upozornený na skutočnosť, že predmet nájmu mala v užívaní spoločnosť H., spol. s r. o., na základe zmluvy z 15. júna 1996 uzatvorenej s vlastníkom predmetu nájmu, od ktorej správca konkurznej podstaty odstúpil. Podľa čl. VI bodu 2 nájomnej zmluvy sa sťažovateľ zaviazal prevziať predmet

nájmu do svojho užívania najneskôr do konca novembra 2003 spôsobom podľa čl. VI bodu 4 nájomnej zmluvy. Podľa tohto ustanovenia nájomca (sťažovateľ, pozn.) prevezme predmet nájmu od súčasného užívateľa H., spol. s r. o., a v prípade ak H., spol. s r. o., neodovzdá nájomcovi predmet nájmu na základe výzvy nájomcu, nájomca prevezme predmet nájmu svojpomocne. Odporcovia v konaní tvrdili, že majú uzatvorené platné podnájomné zmluvy s H., spol. s r. o., ako nájomcom a odplatu za podnájom a služby uhrádzali tejto spoločnosti (niektorí z opatrnosti do notárskej úschovy).

Okresný súd o žalobe sťažovateľa rozhodol (v poradí druhým) rozsudkom č. k. 20 C 41/2007-550 z 19. októbra 2010 tak, že žalobu zamietol. Vychádzal z toho, že správca konkurznej podstaty v postavení prenajímateľa si vo vzťahu k sťažovateľovi ako nájomcovi nesplnil základnú povinnosť prenajímateľa podľa § 664 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) prenechať nájomcovi prenajatú vec v stave spôsobilom na dohodnuté užívanie, čo je zrejmé aj z čl. VI nájomnej zmluvy, podľa ktorého si mal sťažovateľ prevziať predmet nájmu od H., spol. s r. o., a ak mu nebude takto odovzdaný, mal ho prevziať svojpomocou. Správca sa tým zbavil svojej povinnosti neprípustným spôsobom, pretože jednak útočná svojpomoc nie je dovolená a jednak je takýto postup správcu v rozpore s § 684 Občianskeho zákonníka výslovne ukladajúcim prenajímateľovi pre prípad neoprávneného zásahu tretích osôb do práv nájomcu vykonať potrebné opatrenia na jeho ochranu. Z vykonaného dokazovania okresným súdom vyplynulo, že sťažovateľ sa nikdy neujal držby nehnuteľnosti, nikdy nedošlo k odovzdaniu a prevzatiu predmetu nájmu sťažovateľom. Podnájomné zmluvy, na ktoré sa odvolávali odporcovia, považoval za neplatné. Vychádzal z toho, že platná podnájomná zmluva predpokladá existenciu platnej nájomnej zmluvy, od ktorej sa odvíja oprávnenie nájomcu dať vec do podnájmu. Dospel k záveru, že nájomná zmluva uzatvorená 15. júna 1996 (resp. 18. júna 1996) medzi vlastníkom nehnuteľnosti a spoločnosťou H., spol. s r. o., je neplatná a medzi týmito subjektmi platný nájomný vzťah nevznikol. Poukázal na to, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 66/2004 o žalobe M. H. – H. proti správcovi konkurznej podstaty o určenie neplatnosti odstúpenia správcu konkurznej podstaty od nájomnej zmluvy z 15. júna 1996 žalobu zamietol, pretože túto nájomnú zmluvu považoval za absolútne neplatný právny úkon (absencia podstatných náležitostí a jej uzatvorenie za nájomcu neoprávnenou osobou). Pokiaľ odporcovia tvrdili,

že ich podnájomné zmluvy sa odvíjajú od nájomnej zmluvy uzatvorenej medzi vlastníkom nehnuteľnosti a spoločnosťou H., spol. s r. o., 18. júna 1996, dôvody neplatnosti nájomnej zmluvy z 15. júna 1996 sa vzťahujú i na nájomnú zmluvu z 18. júna 1996. Ďalej okresný súd vychádzal z toho, že v konaní nebol preukázaný žiaden zmluvný vzťah medzi sťažovateľom a odporcami, ktorí predmety podnájomných zmlúv užívali bez právneho dôvodu, keď nikdy neuzatvorili platnú zmluvu o ich užívaní (ani s vlastníkom nehnuteľnosti, ani so spoločnosťou H., spol. s r. o., ani so správcom konkurznej podstaty a ani so sťažovateľom).

Pokiaľ sťažovateľ dôvodil tým, že mu odporcovia zodpovedajú za škodu, v konaní nepreukázal naplnenie predpokladov vzniku ich zodpovednosti podľa § 420 Občianskeho zákonníka. Nie odporcovia porušili vo vzťahu k sťažovateľovi svoju právnu povinnosť, ale jediný, kto právnu povinnosť vo vzťahu k sťažovateľovi porušil, bol správca konkurznej podstaty, ktorý sťažovateľovi predmet nájmu neodovzdal, odkázal ho na nedovolenú svojpomoc a nevykonal primerané opatrenia na jeho ochranu v zmysle § 684 Občianskeho zákonníka. Odporcovia boli podľa názoru okresného súdu v objektívnom stave právnej neistoty, pretože neplatnosť svojich podnájomných zmlúv sami nespôsobili. Medzi konaním odporcov a vznikom škody u navrhovateľa niet príčinnej súvislosti; škoda navrhovateľa vznikla v dôsledku porušenia povinností správcu konkurznej podstaty voči navrhovateľovi.

Žaloba sťažovateľa nemohla podľa názoru okresného súdu obstáť ani v prípade, ak by mala byť odôvodnená bezdôvodným obohatením odporcov na úkor sťažovateľa. Predpokladom vyhovenia žalobe o vydanie bezdôvodného obohatenia je vznik bezdôvodného obohatenia u toho, kto je žalovaný na jeho vydanie. V konaní bolo preukázané, že odporcovia za užívanie nebytových priestorov platili odplatu spoločnosti H., spol. s r. o., z čoho je zrejmé, že sami sa bezdôvodne neobohatili a k obohateniu mohlo dôjsť s ohľadom na neplatnosť podnájomných zmlúv iba u spoločnosti H., spol. s r. o.

Okresný súd preto žalobu sťažovateľa smerujúcu proti odporcom zamietol z dôvodu, že sťažovateľ nepreukázal naplnenie predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu, ako aj pre nedostatok ich pasívnej vecnej legitímácie.

Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013 tak, že rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil.

Rozsudok okresného súdu č. k. 20 C 41/2007-550 z 19. októbra 2010 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013 nadobudol právoplatnosť 2. septembra 2013.

Sťažovateľ sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 dohovoru rozsudkom okresného súdu č. k. 20 C 41/2007-550 z 19. októbra 2010 a rozsudkom krajského súdu č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013 odôvodnil tým, že tieto rozhodnutia sú arbitrárne, v otázke aplikácie ustanovení § 664 a § 684 Občianskeho zákonníka a ich vplyvu na otázku aktívnej a pasívnej legitímácie im chýba akékoľvek odôvodnenie, sú nepresvedčivé, ignorujúce účel a zmysel ustanovení o náhrade škody, bezdôvodnom obohatení, ako aj ustanovení § 664 a § 684 Občianskeho zákonníka s ohľadom na ich systematické zaradenie v Občianskom zákonníku, a to všetko na úkor základných práv sťažovateľa. Súdny svojvoľne uprednostnili záujmy odporcov na úkor práv sťažovateľa, nezaoberali sa a nevysporiadali sa dostatočne s argumentáciou sťažovateľa v jeho podaniach a odvolaní proti rozsudku okresného súdu č. k. 20 C 41/2007-550 z 19. októbra 2010 (odvolací súd v rozsudku č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013 iba poukázal na závery rozhodnutia súdu prvého stupňa). Pokiaľ okresný súd žalobu zamietol pre nedostatok aktívnej a pasívnej legitímácie účastníkov konania, tento svoj záver založil na nesprávnej aplikácii § 664 a § 684 Občianskeho zákonníka, keď týmto ustanoveniam pripísal väčší význam, ako vyplýva z ich účelu, zmyslu a systematického zaradenia v Občianskom zákonníku. Súdny nevysvetlili, prečo mala mať požiadavka na splnenie povinností podľa § 664 a § 684 Občianskeho zákonníka podstatný právny význam na posúdenie aktívnej a pasívnej vecnej legitímácie účastníkov; hoci k výkonu útočnej svojpomoci sťažovateľ nikdy v skutočnosti nepristúpil, súdy pripisovali tejto skutočnosti význam a vplyv na uplatňovaný nárok, ich úvahy sú umelo vytvorené, svojvoľné a arbitrárne; rozhodnutia sú založené na porušení povinnosti pri preberaní a odovzdaní predmetu nájmu, hoci táto je bez významu; súdy nevysvetlili, kto mal byť tretím subjektom v zmysle § 684 Občianskeho zákonníka, namiesto ochrany sťažovateľa, ktorému právny

vzťah svedčil, poskytli ochranu tomu, kto nerešpektoval právo; ak by týmto tretím subjektom mal byť H., spol. s r. o., súdy nevzali do úvahy, z akých pohnútok a dôvodov sa tento subjekt pasoval do pozície prenajímateľa – vedomé nerešpektovanie existujúceho právneho vzťahu a zamedzenie užívania oprávneným subjektom nemôže právnu ochranu požívať a nemôže byť posudzované ako právna prekážka na uplatnenie nároku od konečného užívateľa nebytového priestoru. Pokiaľ už prv krajský súd zrušil skoršie rozhodnutie okresného súdu, urobil tak s poukazom na to, že okresný súd svoje rozhodnutie založil nečakane na iných právnych záveroch o platnosti zmluvy o nájme, pričom sťažovateľ sa až z jeho rozhodnutia dozvedel o jeho záveroch a nemal možnosť sa k nim vyjadriť, najmä pokiaľ ide o aplikáciu § 664 a § 684 Občianskeho zákonníka. Krajský súd v rozsudku č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013 túto svoju argumentáciu prekvapivo opustil a porušil tým legitímne očakávania, ktoré pre sťažovateľa vyplynuli z jeho skoršieho rozhodnutia. Ustanovenia § 664 a § 684 Občianskeho zákonníka smerujú len dovnútra vzťahu medzi prenajímateľom a nájomcom za situácie, keď sú ohrozované práva nájomcu treťou osobou. Pokiaľ súdy považovali za právne perfektný nájomný vzťah medzi sťažovateľom ako nájomcom a správcom konkurznej podstaty ako prenajímateľom, nemohla existenciu a opodstatnenosť bezzmluvného vzťahu medzi sťažovateľom a podnájomcami spochybníť tá skutočnosť, že podnájomca sa sám rozhodol platiť nájomné niekomu inému ako tomu, komu svedčí právo. Sťažovateľ svoju aktívnu legitimáciu v spore odvodzoval od svojej platnej nájomnej zmluvy z 25. augusta 2003. Obrana odporcov k legitímnej požiadavke sťažovateľa na platenie nájomného bola po skutkovej stránke výrazne ovplyvnená bezprávnou vyhrážkou dodávateľa médií H., spol. s r. o. (v ktorej sa preklínila osoba M. H. ako majiteľa predmetu nájmu), ktorý sa vyhrážal odporcom odpojením od médií, keď nebudú platiť nájom tejto spoločnosti.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmavanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podstatou sťažnosti sťažovateľa na porušenie týchto ich základných práv rozsudkom okresného súdu č. k. 20 C 41/2007-550 z 19. októbra 2010 a rozsudkom krajského súdu č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013 je jeho presvedčenie o nesprávnom právnom posúdení veci oboma všeobecnými súdmi a nedostatočné odôvodnenie ich rozhodnutí.

Ústavný súd sa najprv zaoberal tou časťou sťažnosti, ktorá smerovala proti rozsudku okresného súdu č. k. 20 C 41/2007-550 z 19. októbra 2010. V súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci skúmal, či sú splnené podmienky konania pred ním o tejto časti sťažnosti sťažovateľa, a dospel k záveru, že vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľom uplatnených námietkach porušenia jeho základných práv týmto rozhodnutím okresného súdu, pretože preskúmavanie jeho postupu zveruje Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) v tomto prípade odvolaciemu súdu. Odvolací súd vo veci o podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol rozsudkom č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013. Krajský súd ako súd odvolací bol súdom, ktorému patrí právomoc posúdiť, či odvolanie sťažovateľa bolo dôvodné, a rozhodnúť o ňom. Z tohto dôvodu ústavný súd

odmietol sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu č. k. 20 C 41/2007-550 z 19. októbra 2010 pre nedostatok právomoci.

Ústavný súd sa ďalej zaoberal tou časťou sťažnosti sťažovateľa, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013.

Krajský súd rozsudok č. k. 23 Co 154/2012-604 zo 17. júna 2013 odôvodnil takto:

„Pretože odvolací súd preberá súdom prvého stupňa zistený skutkový stav, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie navrhovateľom tvrdeného nároku, ktorý vo vyčerpávajúcom rozsahu vykonal dokazovanie potrebné na posúdenie uplatneného nároku, výsledky dokazovania jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach dôkladne a správne vyhodnotil, pričom i podľa odvolacieho súdu dospel k správnym skutkovým zisteniam, a pretože v celom rozsahu zdieľa i jeho právny záver vo veci, keď vec i správne právne posúdil, s poukazom na ust. § 219 ods. 2 O. s. p., odvolací súd odkazuje na správne a presvedčivé odôvodnenie písomného vyhotovenia preskúmaného rozsudku. Odvolací súd nenachádza dôvod, pre ktorý by sa mal od týchto záverov prvostupňového súdu odchýliť a preto nemôže dať za pravdu odvolateľovi.

K odvolacím argumentom navrhovateľa týkajúcich sa vykonštruovaných úvah, nesprávnej právnej argumentácie ako aj jednostranného arbitrárneho odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa odvolací súd dáva do pozornosti skutočnosť, že prvostupňový súd vykonal rozsiahle dokazovanie na posúdenie predmetného nároku uplatneného navrhovateľom, uplatnený nárok právne posúdil aj okrem požadovaného vydania bezdôvodného obohatenia aj ako náhradu škody, pričom samotné odôvodnenie rozhodnutia súdu prvého stupňa je obsiahnuté na 38 stranách. Prvostupňový súd sa vysporiadal dostatočným spôsobom s uplatneným nárokom navrhovateľa a vykonané dokazovanie podľa názoru súdu správne, logicky a presvedčivo odôvodnil. Odvolací súd nenachádza žiadne dôvody, prečo dať odvolateľovi za pravdu a spochybníť rozhodnutie súdu prvého stupňa. Vzhľadom na odvolacie argumenty právne rozhodné bolo posúdenie

nesplnenia povinnosti prenajímateľa, základnej povinnosti upravenej v § 664 Občianskeho zákonníka a to prenechať prenajatú vec nájomcovi v stave spôsobilom na dohodnuté užívanie a v tomto stave ju na svoje náklady udržiavať. S poukazom na čl. IV zmluvy prenajímateľ sa neprípustne zbavil svojej povinnosti, keď nájomcu odkázal na svojpomocné prevzatie predmetu nájmu, čo je v rozpore s § 684 Občianskeho zákonníka. Nesplnenie povinnosti prenajímateľa podľa § 684 Občianskeho zákonníka malo rozhodujúci význam, pri posúdení nároku navrhovateľa, čo vyplýva aj z odvolania. Prvostupňový súd nedospel k záveru, že by nesplnenie povinnosti prenajímateľa prenechať prenajatú vec nájomcovi v stave spôsobilom na dohodnuté užívanie a v tomto stave ju na svoje náklady udržiavať malo vplyv na platnosť nájmovej zmluvy a zároveň prvostupňový súd ani neuviedol, že ustanovenia o nájme podľa § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka majú kogentnú povahu a teda nepodliehajú zmluvnej voľnosti strán. Skúmanie zmluvného vzťahu medzi správcom konkurznej podstaty a navrhovateľom a jeho právnym predchodcom nebolo samotným predmetom konania malo však vplyv na posúdenie aktívnej a pasívnej legitímácie účastníkov konania vo vzťahu k uplatneným nárokom a nedostatok vecnej legitímácie bol dôvodom zamietnutia žaloby. Navrhovateľ sa nikdy neujal držby predmetnej nehnuteľnosti, a teda nedošlo k faktickému odovzdaniu a prevzatiu predmetu nájmu, čo vyvoláva priame právne následky vo vzťahu medzi správcom konkurznej podstaty a navrhovateľom (ktorý právny vzťah však nie je predmetom tohto konania). Odvolateľ preto vychádza z nesprávneho názoru, že dôvodom pre zamietnutie návrhu bola aplikácia § 663 a nasl. Občianskeho zákonníka, ale záver o nedostatku aktívnej legitímácie navrhovateľa a nedostatok pasívnej legitímácie odporcov.

Vecná legitímácia je stav vyplývajúci z hmotného práva. Je daná vtedy, ak jeden účastník je subjektom práva a účastník na opačnej strane subjektom povinnosti. Navrhovateľ je aktívne vecne legitimovaný vtedy, ak mu skutočne patrí nárok, ktorý žalobou uplatňuje a odporca je pasívne vecne legitimovaný, keď má skutočne povinnosť, ktorej splnenia sa na ňom navrhovateľ domáha. Nedostatok vecnej legitímácie znamená, že navrhovateľ nie je nositeľom hmotnoprávneho oprávnenia a odporca nie je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti. ...

Navrhovateľ svoj nárok uplatňoval ako nárok na náhradu škody a v priebehu konania ako vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ustanovení § 451 a nasl.

Občianskeho zákonníka. Prvostupňový súd skúmal nárok navrhovateľa ako náhradu škody ako aj vydanie bezdôvodného obohatenia.

Aktívna vecná legitímácia pre uplatnenie práva zo zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie vyplýva z § 456 Občianskeho zákonníka. Toto ustanovenie určuje subjekt, ktorý je v rámci tohto právneho vzťahu oprávneným. Je ním ten, na úkor koho sa predmet bezdôvodného obohatenia získal, teda ten, koho majetkovej sfére došlo k zmenšeniu majetku. Kto je v rámci zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie pasívne legitimovaný vyplýva z § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Toto ustanovenie určuje subjekt, ktorý je povinný vydať získané bezdôvodné obohatenie. Je ním ten, koho majetok sa na úkor druhého bezdôvodne zväčšil. Majetkový prospech môže spočívať aj v tom, že majetok povinného sa nezmenšil hoci by sa zmenšiť mal, keby si obohatený za bežných okolností plnil svoje povinnosti. Všetko čo sa nadobudlo bezdôvodným obohatením, musí sa vydať. Pre túto povinnosť je irelevantné bez právneho významu, či ten, kto bezdôvodné obohatenie získal, bol v dobej viere alebo nie.

Odporcovia užívali nebytové priestory v OD... bez platnej podnájomnej zmluvy alebo iného titulu oprávňujúceho tieto priestory užívať. Odporcovia však za užívanie týchto priestorov platili odplatu nájomcovi spoločnosti H. s. r. o., s ktorým mali uzatvorené podnájomné zmluvy, ktorými sa riadili a na základe nich platili dohodnuté nájomné i úhradu služieb, pričom tieto podnájomné zmluvy súd posúdil ako neplatné. Preto odporcov nemožno považovať za tých, ktorí by sa bezdôvodne obohatili na úkor navrhovateľa. Odporcovia realizovali užívacie právo k nebytovým priestorom bez právneho dôvodu, za toto užívanie však platili odplatu, teda ich majetok sa zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať nebytový priestor. Odporcovia teda neboli pasívne vecne legitimovaní, nakoľko subjektom, na strane ktorého došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia, bola v danom prípade spoločnosť H., s. r. o., ktorá prijímala plnenie z titulu užívania nebytových priestorov od odporcov.

Pri nároku na náhradu škody sa odvolateľ zameral na splnenie predpokladu príčinnej súvislosti, a je názoru, že užívanie nebytových priestorov odporcami bez právneho dôvodu bolo bezprostrednou, priamou príčinou vzniku škody na strane navrhovateľa a teda založilo príčinnú súvislosť medzi porušením právnej povinnosti odporcov a vznikom škody navrhovateľa.

Príčinná súvislosť je predpokladom občianskoprávnej zodpovednosti za škodu, je to objektívna existencia príčinnej súvislosti kauzálneho nexu medzi porušením právnej povinnosti, teda protiprávnym úkonom ako príčinou a škodou vrátane jej rozsahu ako následkom. Existencia príčinnej súvislosti je nevyhnutná bez ohľadu na to, či ide o zodpovednosť založenú na zavinení alebo zodpovednosť objektívnu, nestačí iba pravdepodobnosť príčinnej súvislosti, či okolnosti nasvedčujúce jej existenciu, príčinnú súvislosť je potrebné vždy preukázať. Hľadisko časovej súvislosti medzi porušením právnych povinností škodcov a skutkovou udalosťou, z ktorej vzniká škoda, nie je samo o sebe rozhodujúce; vecná súvislosť príčiny a následku je rozhodujúca, zatiaľ čo časová súvislosť napomáha pri poskytovaní vecnej súvislosti. Otázka príčinnej súvislosti medzi určitým protiprávnym úkonom a konkrétnou škodou je otázkou skutkovou. Súd zisťuje jej existenciu. Medzi protiprávnym úkonom a škodou musí tak existovať vzťah príčiny a následku. Ak existuje vo vzťahu ku škode niekoľko relevantných príčin, je treba zistiť a vyhodnotiť vplyv a odstupňovanie teda gradáciu vo vzťahu k následku. Príčinná súvislosť je daná vtedy, ak je škoda podľa všeobecnej povahy obvyklého chodu veci a skúsenosti adekvátnym dôsledkom protiprávneho úkonu. Súčasne sa musí preukázať, že škoda by nebola nastala bez tejto príčiny. Vždy musí ísť o priamu príčinu ako dovodila súdna prax.

Prvostupňový súd pri otázke príčinnej súvislosti dospel k záveru, že k vzniku škody nedošlo v priamej príčinnej súvislosti s porušením povinnosti odporcov. V tejto súvislosti prvostupňový súd zdôraznil (a s tým sa stotožňuje odvolací súd), že medzi navrhovateľom a odporcami neexistoval žiaden zmluvný ani iný právny vzťah. Vo vzťahu k užívaniu OD... bol podstatný zmluvný vzťah založený nájomnou zmluvou medzi navrhovateľom a správcou konkurznej podstaty, k nemožnosti realizácie užívacieho práva navrhovateľa ak k vzniku škody došlo práve v dôsledku a teda v priamej príčinnej súvislosti s porušením povinností prenajímateľa, ktorý nesplnil svoju základnú povinnosť a to prenechať prenajatú vec nájomcovi v stave spôsobilom na dohodnuté užívanie a v tomto stave ju na svoje náklady udržiavať. Prenajímateľ tým, že nájomcu odkázal na svojpomocné prevzatie predmetu nájmu konal v rozpore s § 684 Občianskeho zákonníka. Užívanie nebytových priestorov odporcami bez právneho dôvodu bolo nie bezprostrednou, či priamou príčinou vzniku škody na strane navrhovateľa a teda žiadnym spôsobom nemohlo založiť príčinnú súvislosť medzi porušením právnej povinnosti odporcov a vznikom škody navrhovateľa. Táto priama

príčinná súvislosť by podľa názoru súdu bola daná len vo vzťahu k prenajímateľovi predmetných nebytových priestorov, ktorým však navrhovateľ nebol. V tejto súvislosti odvolateľ namieta, že odporcovia sa rozhodli platiť obchodnej spoločnosti H. s. r. o. a na opakované upozornenia nereagovali a teda ide o vzťah priamej príčinnej súvislosti ich rozhodnutím a vznikom škody na strane navrhovateľa, bol teda preukázaný priamy a bezprostredný príčinný vzťah medzi konaním odporcov a vznikom škody na strane navrhovateľa. Užívanie nebytových priestorov odporcami bez právneho dôvodu však predstavuje sprostredkovanú príčinu vzniku škody na strane navrhovateľa, pretože priama príčinná súvislosť je daná iba vo vzťahu k prenajímateľovi týchto nebytových priestorov.

Odvolateľ vytykal prvostupňovému súd, že sa nezaoberal výpoveďou JUDr. A., z ktorej vyplynulo, že navrhovateľ voči H. aj voči odporcom postupoval vždy iba úradnou cestou a k dohodnutej svojpomoci vlastne ani nepristúpil. Prvostupňový súd sa výpoveďou JUDr. A. zaoberá na strane 7 odôvodnenia rozhodnutia, výpoveď bola následne v ďalšej časti vyhodnotená vo vzájomnej súvislosti tak ako to vyplýva z § 132 O. s. p.

V zmysle § 132 Občianskeho súdneho poriadku dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci.

Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané procesné dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a relevantnosti pre rozhodnutie. Pri hodnotení dôkazov súd v zásade nie je právnymi predpismi obmedzovaný v tom, ako má z hľadiska pravdivosti ten – ktorý dôkaz vyhodnotiť. Uplatňuje sa teda zásada voľného hodnotenia dôkazov. Hodnotiacia úvaha súdu pritom ale nie je svojvoľná, súd musí rešpektovať a musí správne určiť ich vzájomný vzťah. Pritom súd nie je viazaný žiadnym poradím významu a dôkaznej sily jednotlivých dôkazov.

Odvolací súd zhodne s prvostupňovým dospel k záveru, že pri vyhodnotení vykonaného dokazovania každého z vykonaných dôkazov jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach nebolo v konaní preukázané, že návrh navrhovateľa je voči odporcom dôvodný.

So zreteľom a uvedené odvolací súd vecne správne rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil podľa § 219 ods. 2 O. s. p.“

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia rozsudku krajského súdu, ktorý využil za splnenia zákonných podmienok možnosť danú mu ustanovením § 219 ods. 2

OSP, dospel vo vzťahu k tvrdeniam sťažovateľa o tom, že krajský súd dostatočne neodôvodnil svoje rozhodnutie, k záveru, že táto argumentácia v sťažnosti sťažovateľa neobstojí. Krajský súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktoré sťažovateľ vo veci nastolil. Na tom nič nemení ani skutočnosť, že takto čiastočne urobil odkazom na dôvody uvedené v rozhodnutí prvostupňového súdu. Z rozhodnutia krajského súdu je zrejmé, z akých dôvodov rozhodnutie okresného súdu ako vecne správne potvrdil, ako aj to, prečo nepovažoval predpoklady vzniku zodpovednosti odporcov za škodu za naplnené a prečo považoval za vylúčené, aby na strane odporcov vzniklo na úkor sťažovateľa bezdôvodné obohatenie. Krajský súd svoje závery odôvodnil aj poukazom na ustálený výklad ustanovení o náhrade škody i o bezdôvodnom obohatení, ich účel i zmysel a vysvetlil, akým spôsobom tieto princípy aplikoval na vec sťažovateľa.

Ústavný súd považuje interpretáciu a aplikáciu dotknutých ustanovení právneho poriadku (najmä ustanovení o náhrade škody a bezdôvodnom obohatení) krajským súdom za zlučiteľnú s ústavou i medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách.

Pokiaľ sťažovateľ v sťažnosti doručenej ústavnému súdu poukazoval na aplikáciu ustanovení § 664 a § 684 Občianskeho zákonníka a ich význam pre rozhodnutie vo veci v kontexte toho, že nikdy útočnú svojpomoc nevyužil, ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že rozhodnutie krajského súdu nie je založené na týchto ustanoveniach tak, ako to popisuje sťažovateľ. Krajský súd, naopak, veľmi dôsledne oddeľoval (platný zmluvný) právny vzťah založený medzi sťažovateľom ako nájomcom a správcom konkurznej podstaty ako prenajímateľom od (neexistujúceho zmluvného) vzťahu medzi sťažovateľom a podnájomcami a vzťahu podnájomcov a spoločnosti H., spol. s r. o. (z neplatnej podnájomnej zmluvy). Tomu zodpovedá aj záver, podľa ktorého pokiaľ sťažovateľovi škoda vznikla, táto mu vznikla znemožnením výkonu jeho práv ako nájomcu, za ktorú mu preto zodpovedá jeho prenajímateľ (v dôsledku porušenia zákonnej povinnosti). Pokiaľ ide o bezdôvodné obohatenie, v situácii neplatných podnájomných zmlúv toto mohlo vzniknúť iba na strane spoločnosti H., spol. s r. o., ktorá od podnájomcov plnenia prijala. Pre úplnosť

považuje ústavný súd za potrebné dodať i to, že sťažovateľ vstúpil ako nájomca do právneho vzťahu so správcom konkurznej podstaty ako prenajímateľom so znalosťou všetkých rozhodujúcich okolností (ako to vyplýva priamo z obsahu nájomnej zmluvy) a musel si byť tak vedomý rizík, ktoré ho za daného stavu môžu ako nájomcu očakávať (na rozdiel od podnájomcov, ktorí sa dostali do situácie bezzmluvných užívateľov nebytových priestorov bez toho, aby mohli svoje postavenie vlastným rozhodnutím ovplyvniť). Preto rozhodnutie krajského súdu zodpovedá i princípu spravodlivého usporiadania vecí medzi dotknutými subjektmi a nie je založené iba na formalistickej aplikácii dotknutých právnych noriem.

Pretože ústavný súd nepovažoval právny názor krajského súdu, ktorým odôvodnil potvrdenie rozhodnutia súdu prvého stupňa z dôvodu jeho vecnej správnosti, za arbitrárny, svojvoľný a jeho rozhodnutie za také, ktoré by bolo založené na takom výklade ustanovení Občianskeho zákonníka, ktorý by popieral ich účel a zmysel, ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením práv sťažovateľa a postupom krajského súdu pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa. Z tohto dôvodu sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu odmietol podľa § 25 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na uvedené závery, zo skutočností, ktoré sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, nevyplýva žiadna možnosť porušenia čl. 1 ústavy a podľa názoru ústavného súdu je potrebné považovať argumentáciu vo vzťahu k uvedenému článku ústavy len za súčasť argumentácie sťažovateľa (III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07).

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2014